

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV BRATISLAVA**

Príloha 2

**RÁMCOVÝ OBSAH VZDELÁVANIA PREDMETU
ROZVÍJANIE ŠPECIFICKÝCH FUNKCIÍ (RŠF)
PRE 1. AŽ 9. ROČNÍK ZÁKLADNEJ ŠKOLY
PRE ŽIAKOV S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI UČENIA**

Autori:

PaedDr. Alena Štihová

Mgr. Hana Laciková, PhD.

PaedDr. Eva Gelányiová

Mgr. Magdaléna Labudová

PaedDr. Ľuboslava Porubovičová

Vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu
schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009.

Charakteristika predmetu

Vyučovací predmet rozvíjanie špecifických funkcií (ďalej len RŠF) je určený pre žiakov, ktorí majú špecifické vývinové poruchy učenia.

Rámcový obsah vzdelávania predmetu RŠF je prílohou vzdelávacieho programu pre žiakov s VPU, ktorý je vykonaním § 6 ods. 1 a § 94 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z. a týmto zákonom je pre označenie špecifických vývinových porúch učenia zavedený pojem vývinové poruchy učenia (ďalej len VPU). Pod týmto pojmom sú uvádzané aj v tomto dokumente.

Počet vyučovacích hodín v týždni je daný rámcovým učebným plánom (ďalej len UP) v príslušnom vzdelávacom programe pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením schválenom Ministerstvom školstva SR.

Špecifické vývinové poruchy učenia

Medzinárodná klasifikácia chorôb, 10. revízia (MKCH-10) v kategórii Poruchy psychického vývinu (F 80-89) samostatne vymedzuje špecifické poruchy školských zručností (F 81) a rozlišuje: F 81.0 špecifickú poruchu čítania (u nás označovanú termínom dyslexia), F 81.1 špecifickú poruchu hláskovania (doslovný preklad z angl. spelling disorder, u nás ju nazývame dysortografia), F 81.2 špecifickú poruchu aritmetických schopností (dyskalkúlia), F 81.3 zmiešanú poruchu školských zručností (súčasný výskyt dyskalkúlie s dyslexiou alebo dysortografiou), F 81.8 iné vývinové poruchy školských zručností (uvádza sa dysgrafia) a F 81.9 nešpecifikovanú vývinovú poruchu školských zručností (neschopnosť učiť sa).

Pre všetky uvedené poruchy platí, že sa objavujú od raného štádia osvojovania si danej zručnosti, nie sú jednoducho dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplývajú z mentálnej retardácie alebo senzorického deficitu (poruchy zraku) a ich príčinou nie je získané poškodenie mozgu alebo ochorenie.

V popise príznakov (MKCH-10) dyslexie hlavnou črtou je špecifické a významné spomalenie vývinu schopnosti čítať. Narušené môže byť chápanie čítaného, spoznávanie čítaných slov, čítanie nahlas a tiež výkon v úlohách, ktoré vyžadujú čítanie. Často sa spája s dysortografiou a pretrváva až do dospelovania, aj keď sa určitý pokrok v čítaní dosahuje. Dyslexii zvyčajne predchádza výskyt narušeného vývinu reči v anamnéze. Bežné sú pridružené poruchy v emocionálnej sfére a správaní v školskom veku. Dysortografiu charakterizuje špecifické a významné spomalenie osvojovania si písanej reči – správneho písania slov a pravopisu. (Mikulajová In: Kerekrétiová a kol.,2009)

Pri dyskalkúlii ťažisko deficitov spočíva v kognitívnych poruchách. Dyskalkúlia je špecifická porucha matematických funkcií. Najvýraznejším prejavom je narušenie chápania symbolickej povahy čísla, ako grafického znaku a neprimerané lipnutie na konkrétnych názorných predstavách. Jedná sa v podstate o poruchu abstraktného myslenia. (Matějček, 1995)

VPU majú individuálny charakter a vznikajú na podklade dysfunkcií centrálnej nervovej sústavy. Sú jedným z druhov naušenej komunikačnej schopnosti ako narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia. (Lechta In: Kerekrétiová a kol.,2009)

V klinickom obraze špecifických VPU sa okrem špecifických ťažkostí v osvojovaní si čítania, písania, pravopisu a matematických schopností vyskytujú aj ďalšie poruchy a dysfunkcie (všetky súčasne vidíme zriedka):

- deficit v poznávacích schopnostiach,
- deficit v jazykových schopnostiach,
- deficit v exekutívnych funkciách: v pozornosti, plánovaní a monitorovaní vlastnej aktivity,
- percepčno-motorické deficity,

- deficity v jemnej motorike a koordinácii,
- ťažkosti s orientáciou v čase a priestore,
- hyperaktivita, impulzivita. (Mikulajová In:Kerekrétiová a kol., 2009)

Narušená komunikačná schopnosť

Ak chceme definovať NKS, treba najskôr vymedziť samu komunikačnú schopnosť: ide o schopnosť človeka vedome a podľa patričných noriem používať jazyk ako systém znakov a symbolov v celej jeho komplexnosti a vo všetkých jeho formách a to za účelom realizovania určitého komunikačného zámeru.

Komplexnosť znamená, že, táto schopnosť zahŕňa všetky jazykové roviny (foneticko-fonologickú, lexikálno-sémantickú, morfológicko-syntaktickú, pragmatickú...); pokiaľ ide o formy, komunikačná schopnosť zahŕňa všetky spôsoby komunikovania (napríklad hovorený, grafický, neverbálny spôsob komunikácie).

O NKS hovoríme vtedy, ak niektorá rovina jazykových prejavov (alebo niekoľko rovín súčasne) človeka interferuje s jeho komunikačným zámerom.

Jednotlivé druhy NKS možno analyzovať v rozličných koncepciách, v rámci rozličných teórií a v rozličných kontextoch. Pre naše potreby bude najjednoduchšie uplatniť nozologické hľadisko. Z tohto aspektu rozlišujeme viacero základných druhov NKS, ktoré sa potom v rámci Medzinárodnej klasifikácie chorôb členia na konkrétne diagnózy:

- vývinová bezrečnosť – narušený vývin reči;
- získaná orgánová bezrečnosť – afázia;
- získaná psychogénna bezrečnosť- mutizmus, elektívny mutizmus;
- narušenie zvuku reči – fufnavosť;
- narušenie plynulosti reči – zajakavosť, brblavosť;
- narušenie člankovania reči – dyslália, dyzartria;
- poruchy hlasu – dysfónia, afónia;
- kombinované chyby a poruchy reči – súčasný výskyt viacerých druhov narušenej komunikačnej schopnosti;
- symptomatické poruchy reči: NKS pri iných, dominujúcich postihnutiach, ochoreniach, narušeníach - napr. pri sluchovom postihnutí, detskej mozgovej obrne;
- narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysgrafia, dyskalkúlia.

(Lechta In: Kerekrétiová a kol.,2009)

Dôležitou súčasťou špeciálnopedagogickej reedukácie je spolupráca s rodičom, učiteľmi a ostatnými odborníkmi v celom procese výchovy a vzdelávania žiaka s VPU. Učiteľ, školský logopéd, školský špeciálny pedagóg a psychológ tvoria tím rovnocenných odborníkov.

Predkladaný dokument rozvíjanie špecifických funkcií je návodom na realizovanie postupu v procese intervencie do oblasti komunikačných schopností u žiakov

Výskum i prax v oblasti neurofyziológie, psychológie, špeciálnej pedagogiky, logopédie prinášajú neustále nové poznatky. Špeciálny pedagóg je povinný aktualizovať svoje vedomosti z odbornej literatúry i vzdelávacích podujatí a zavádzať ich podľa vlastného uváženia do svojej práce. Podrobnejšie postupy je možné čerpať z odbornej literatúry a konzultácií s inými odborníkmi.

Ciele

Cieľom predmetu RŠF je v maximálnej miere podporiť rozvoj špecifických funkcií ako predpokladu k úspešnému zvládnutiu čítania, písania a počítania.

Cieľom špeciálnopedagogickej reedukácie je odstrániť alebo aspoň zmierniť VPU a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nich vyplývajú. Sekundárnym cieľom RŠF je prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti. V širšom meradle podporuje RŠF sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu detí a mládeže s VPU do spoločnosti.

Čiastkové ciele a obsah predmetu RŠF vychádzajú z psychologickej, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky.

Obsah

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti nepochybne úzko súvisí s vývinom vnímania, predstáv, motoriky, pamäti, pozornosti, myslenia a sociálnym prostredím dieťaťa. Preto terapeutické postupy a metódy musia mať širší záber a RŠF sa má orientovať na celý komplex dorozumievacieho procesu. Je veľmi dôležité, aby bol zosúladený postup logopéda v predmete individuálna logopedická intervencia a postup špeciálneho pedagóga v predmete RŠF.

Obsah špeciálnopedagogickej reedukácie musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek. Oblasť stimulácie sú uvedené v nasledujúcej časti aj s cieľmi pre jednotlivé oblasti. V procese reedukácie vychádza špeciálny pedagóg z dostupných odborných materiálov a najmä z pracovných listov, ktoré si aktuálne vytvára.

Odporúčame, aby obsah stimulácie a pracovných listov a vychádzal z učiva, ktoré deti práve preberajú v škole. Napríklad ak sa učia násobenie, budú názorne násobiť s radmi kociek, využívať tabuľky a učiť sa v nich orientovať, učiť sa spoznávať praktické využitie násobenia.

1. krok: Vstupná špeciálnopedagogická diagnostika nových žiakov, prípadne rediagnostika na začiatku každého školského roka.

Odporúčané metodiky:

- Skríning čítania, dotazník pre učiteľov
- Skúška sluchovej analýzy a syntézy (SAS- M)
- Diagnostika čítania Ráno a Nakupovací pes (Mikulajová, Váryová)
- Súbor testov na hodnotenie pravopisných schopností pre školu a klinickú prax (Caravolas, Mikulajová, M.; Vencelová, L., SAL, 2008)
- Čítacie testy (Matějček, G skúška) Zkouška čtení (Matějček Z.; Psychodiagnostika, 1992)
- Vyšetrenie matematických schopností (Novák J.; Psychodiagnostika, 1998)
- Orientačný test dynamickej praxe (Mika J.; 1982)
- Test kognitívnych operácií - TEKO
- Deficity čiastkových funkcií, diagnostika (Sindelar B.; Psychodiagnostika, 1998)
- Deficity čiastkových funkcií. (Sindelarová, B.: Psychodiagnostika, 2008)
- Test okamžitej akustickej verbálnej pamäti (Mottier)
- Test laterality (Matějček- Žlab)
- Test obkresľovania (Matějček – Strnadová)
- Obrázková slovníková skúška (Kondáš)
- Test vývinu zrakového vnímania (Frostigová)

- Iné

2. krok: Stanovenie cieľov stimulácie podľa výsledkov diagnostiky

3. krok: Odporúčaný obsah stimulácie

Ciele stimulácie	Obsah stimulácie
Oblasť rozvíjania iných schopností	
Rozvíjať taktilné a kinestetické vnímanie	Rozvíjanie vnímania, poznávania, diferenciálnych schopností
Rozvíjať sluchovú a zrakovú gnóziu (vnímanie, diferenciácia, pamäť).	Rozvíjanie pamäti (akusticko-verbálna a zraková, pracovná pamäť) Poznávacie procesy (zachovanie, priradovanie, zoradovanie, triedenie - kategorizácia)
Rozvíjať priestorovú orientáciu (orientácia v makropriestore, orientácia v mikropriestore) a orientáciu v čase	Rozvíjanie priestorovej a časovej orientácie. Nácvik pravo-ľavej orientácie (telesná schéma, rovinná a časová orientácia), Serialita (nácvik sekvencií, postupnosti) Intermodalita (audiovizuálny vzťah)
Rozvíjať motorické schopnosti	Rozvíjanie oromotoriky, vizuomotoriky, jemnej a hrubej motoriky, grafomotoriky, fonograforitmiky.
Oblasť matematických schopností	
Rozvíjať predčíselné predstavy	Zoskupovanie pod hlavné pojmy, vytváranie analógií, rozpoznanie a použitie pravidla, rozpoznanie súvislostí. Triedenie, množstvo, veľkosť, zaradenie, usporiadanie, porovnanie, postreh, logika; Pochopenie predčíselných pojmov veľkosť, tvar, dĺžka, počet
Rozvíjať číselné predstavy	Osvojiť si stálosť množstva Pojem číslo, zápis čísla, množstvo, rad čísel, číselná os, rozklad čísel, párne a nepárne čísla, porovnanie, zmena množstva
Naučiť žiakov matematické operácie a vzťahy medzi nimi	Osvojiť si okruh matematických a číselných pojmov Význam znamienok, názorné príklady, manipulácia s predmetmi, sčítanie a odčítanie, násobenie a delenie, tabuľky, orientácia v tabuľkách, zlomky; hry s kartami, kockami, paličkami, žetónmi, tabuľkami

Naučiť žiakov riešiť slovné úlohy	Chápanie matematických pojmov a ich „prevod“ do bežného života. Slovné úlohy z bežného života
Naučiť žiakov geometriu	Základné geometrické pojmy, tvary, vzťahy; Hry a manipulácia s predmetmi a útvarmi v rovine a v priestore Rozvíjanie konštruktívneho a tvorivého myslenia
Pochopiť jednotky a prevody jednotiek	Jednotky dĺžky, hmotnosti, objemu, plochy – názorne a prakticky
Naučiť sa algoritmy a zmeny algoritmu	Praktické úlohy z bežného života.
Naučiť sa orientovať v rovine a v priestore	Hry a manipulácia s predmetmi a útvarmi v rovine a v priestore Praktické úlohy z bežného života
Naučiť sa orientovať v čase	Následnosti, postupnosti, sekvencie (kalendár, hodiny, časové úseky a pod.)

Proces

Špeciálny pedagóg na začiatku školského roku na základe výsledkov psychologickéj, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky, prípadne rediagnostiky a zvolených metód a postupov vypracuje individuálny vzdelávací program s prihliadnutím na obsah predmetu RŠF, t.j. špeciálnopedagogickej reedukácie pre každé dieťa na určité obdobie (odporúča sa najviac na jeden školský rok). Je to vlastne postup vedúci k splneniu cieľov reedukácie v jednotlivých oblastiach uvedených v časti Obsah RŠF – primerane komunikačným, vývinovým a kognitívnym schopnostiam žiaka.

Predmet RŠF môže vyučovať špeciálny pedagóg, ktorý podľa všeobecne záväzných právnych predpisov má na vyučovanie tohto predmetu príslušnú pedagogickú a odbornú spôsobilosť, alebo školský logopéd.

Vyučovacia hodina RŠF môže byť delená. Špeciálny pedagóg pracuje so žiakmi individuálne alebo v malých skupinách. S ostatnými žiakmi triedy v tom čase pracuje iný pedagóg podľa pokynov špeciálneho pedagóga

V škole, v ktorej sú v školskej integrácii vzdelávaní najmenej 10 žiaci s VPU, je zamestnaný najmenej jeden školský špeciálny pedagóg alebo školský logopéd.

Frekvencia cvičení so žiakmi vyplýva z učebného plánu a rozvrhu hodín. V prípade závažnejších VPU je možné vykonávať špeciálnopedagogickú reedukáciu aj častejšie ako stanovuje učebný plán. Potom je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy.

Dĺžka cvičení je závislá od veku a schopností dieťaťa, diagnózy a prípadne iných špecifik dominantného alebo iného postihnutia, či narušenia žiaka.

Formy spolupráce

Špeciálny pedagóg úzko spolupracuje s rodičmi dieťaťa, s psychológom, so školským logopédom a s ostatnými pedagógmi. Metodicky usmerňuje rodičov a učiteľov v oblasti prístupu ku komunikácii so žiakom a pri vykonávaní cvičení podľa inštrukcií. Je veľmi

dôležité zaangažovať do spolupráce rodičov žiaka, tak aby sa podieľali na všetkých krokoch v rámci intervencie a niesli spoluzodpovednosť za výsledky spoločného snaženia.

Špeciálny pedagóg pri svojej práci využíva podľa potreby rôzne pomôcky, obrázky a hračky, štandardizované i vlastné testy a pracuje s odbornou literatúrou.

Je potrebné v škole zabezpečiť pre prácu špeciálneho pedagóga priestrané, svetlé a nerušené miestnosti.

Dokumentácia žiaka obsahuje podľa druhu školského zariadenia nasledovné dokumenty:

- Návrh na prijatie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do špeciálnej školy, do materskej školy, do základnej školy a do strednej školy z roku 2008 (ŠEVT 49 282 0) (ďalej len Návrh na prijatie)
- Osobný list klienta zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva (ŠEVT 57 009 0) (Centrum špeciálnopedagogického poradenstva).
- Katalógový list klienta (Centrum špeciálnopedagogického poradenstva).
- Správy z odborných vyšetrení (v rámci Návrhu na prijatie)
- Individuálny vzdelávací program (V rámci Návrhu na prijatie)
- Záznam o individuálnej špeciálnopedagogickej starostlivosti (57 018 0 IV-2009) (Centrum špeciálnopedagogického poradenstva a Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie)

Na dokumentáciu žiaka sa vzťahuje zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov.

Odporúčaná literatúra pre diagnostiku a terapiu narušenej komunikačnej schopnosti (vrátane špecifických vývinových porúch učenia)

1. ANTONIČOVÁ, V.: *Rapoceme spolu. Pracovné listy na fixáciu a automatizáciu hlásky R*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2004. ISBN 80-85756-83-8
2. BATIKOVÁ, S.: *Makovička 1. a 2. diel*. Bratislava: PROXIMA PRESS, 2002
3. BEDNÁŘOVÁ J.: *Zrakové vnímaní (Optická diferenciace II)*. Praha: Dys-Centrum 2005
4. CARAVOLAS, M. – MIKULAJOVÁ, M. – VENCELOVÁ, L.: *Súbor testov na hodnotenie pravopisných schopností pre školskú a klinickú prax*. Bratislava: Slovenská asociácia logopédov, 2008. 98 s. ISBN 978-80-89113-61-3.
5. DELL, C.W.: *Koktavost u dětí školního věku*, Brno, Patdo 2004
6. FRASER, M.: *Svépomocný program při koktavosti*. Praha: Portál, 2000
7. FROSTIGOVÁ.: *Program vývinu zrakového vnímania*, 2001
8. HLINKOVÁ, V. PRAVNĀNSKÁ, P.: *Kolotoč*. Bratislava: PROXIMA PRESS, 2002
9. HLINKOVÁ, V., KOČANOVÁ, E.: *Pramienok*. Bratislava: PROXIMA PRESS, 2005
10. HORŇÁKOVÁ, K., KAPALKOVÁ, S., MIKULAJOVÁ, M.: *Kniha o detskej reči*. Bratislava: Slniečko, 2005 ISBN 80-969074-3-3
11. JURANOVÁ, M., VILINOVIČOVÁ: *Logopédia pre sluchovo postihnutých + PL.*; MŠ SR, 2007
12. KEREKRÉTIÓVÁ, Z. a kol.: *Základy logopédie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2009. ISBN 978-80-223-2574-5
13. KIRBYOVÁ, A.: *Nešikovné děti*. Praha: Portál, 2000
14. KITTEL, A.: *Myofunkční terapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-619-6
15. Kolektív autorov: *Vzdelávanie detí s poruchami učenia a pozornosti*. Editorky: Labudová, Štihová. Bratislava: RAABE, 2008
16. LECHTA, V. a kol.: *Diagnostika narušenej komunikačnej schopnosti*. Martin: Osveta, 1995. ISBN 80 88824-18-4

17. LECHTA, V. a kol.: *Terapia narušenej komunikačnej schopnosti*. Martin: Osveta, 2002. ISBN 80 8063-092-5
18. LECHTA, V., MATUŠKA, O.: *Rozvíjanie reči mentálne retardovaných detí raného a predškolského veku*. Bratislava: Efeta, vydavateľstvo Invocentrum., 1995.
19. LECHTA, V.: *Symptomatické poruchy reči u detí*. Tretie doplnené vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského, 2000. ISBN 80-223-1395-5
20. LECHTA, V. a kol.: *Zajakavosť – integratívny prístup / Diagnostika* Bratislava: Liečreh Gúth 2005, ISBN 80-88932-17-3 10.
21. LINC V.: *Psaní jako hraní II.*, Praha: C fi BLUG. ISBN 80-85635-26-7
22. LIPNICKÁ, M.: *Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní*. Praha: Portál 2007. ISBN 978-80-7367-244-7
23. LOOSEOVÁ A.C., PIEKERTO VÁ N., DIENEROVÁ G.: *Grafomotorika. Pracovní listy pro děti předškolního věku*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-541-5
24. LYNCH, Ch., KIDD, J.: *Cvičení pro rozvoj řeči*. Praha: Portál, 2002
25. MACKOVÁ, Z.: *Hravé čítanie*. Bratislava: Vydavateľstvo GENEZIS, 1991. ISBN 80-85220-39-3
26. MATĚJČEK, Z.: *Dyslexie- specifické poruchy čtení*. Jinočany: vydavatelství H&H, 1995. ISBN 80-85787-27
27. MATĚJČEK, Z.: *Vývojové poruchy čtení*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1972. 238 s.
28. MATUŠKA, O., ANTUŠEKOVÁ, A.: *Rozvíjanie reči sluchovo postihnutých detí raného a predškolského veku*. SPN, Bratislava, 1992. ISBN 80-08-01202-1
29. MICHALOVÁ Z.: *Shody a rozdíly*. Havlíčkův Brod: Tobiáš 1998. ISBN 8085808-60-9
30. MICHALOVÁ Z.: *Pozornost (Cvičení na posilování koncentrace pozornosti)* Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2004. ISBN 80-7311-026-1
31. MICHALOVÁ Z.: *Rozvoj početních představ I, II., (pracovní sešit)* Havlíčkův Brod: Tobiáš 2001. ISBN 80-7311-003-2
32. MICHALOVÁ Z.: *Rozvoj početních představ III. (úvod do početních operací sčítání a odčítání)* Havlíčkův Brod: Tobiáš 2003. ISBN 80-7311-019-9
33. MICHALOVÁ, Z.: *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních*. Tobiáš, 2004. ISBN 80-7311-021-0
34. MIKULAJOVÁ, M. – RAFAJDUSOVÁ, I.: *Vývinová dysfázia. Špecificky narušený vývin reči*. Bratislava: vydali autori. 1993
35. MIKULAJOVÁ, M. - DUJČÍKOVÁ, O.: *Tréning fonemického uvedomovania podľa D. B. Elkonina*. Bratislava: Dialóg, spol. s r.o. 2001. 83 s. ISBN 80-968502-1-0.
36. MIKULAJOVÁ, M.: *Možnosti ranej predikcie vývinových porúch písanej reči*. In: Československá psychologie, LII, 2008, s. 60-71.
37. MIKULAJOVÁ, M. - VÁRYOVÁ, B.: *Názov: Metódy hodnotenia vývinu čítania a písania. Skrining detí, ohrozených dyslexiou. Skúšky čítania. Dotazník na hodnotenie ranej gramotnosti pre učiteľov*. Bratislava, Slovenská asociácia logopédov, 2008, v tlači
38. MUNDEN, A., ARCELUS, J.: *Poruchy pozornosti a hyperaktivita*. Praha: Portál, 2002
39. PÍŠOVÁ, D. – ŠINSKÁ, M. – HOSPODÁROVÁ, D.: *Bodka, čiarka, palička, poslúchaj ma ručička*. Bratislava: PROXIMA PRESS, 1997, 2001. ISBN 80-85454-37-8
40. POKORNÁ, V.: *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení*. Praha: Portál, 1998
41. POKORNÁ, V.: *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. Praha: Portál, 2001
42. POKORNÁ V.: *Rozvoj vnímání a poznávání 1, 2*. Praha: Portál 2000
43. RAFAJDUSOVÁ, I.: *Kreslím kolo guľaté 1. a 2. diel.*, Bratislava: IKA, 2001

44. SINDELAROVÁ, B.: *Předcházíme poruchám učení*. Praha: Portál, 2000
45. SINDELAROVÁ, B.: *Deficity čiastkových funkcí*. Bratislava- Brno: Psychodiagnostika, 2008. T-254
46. SEČANSKÁ R.: *Vyslov, čítaj....* Bratislava: MEDIA TRADE, SPN, 2001. ISBN 80-08-02998-6
47. STANOVÁ, S., ŠNIRC, M.: *Cvičenia na rozvíjanie optickej diferenciácie*, Trnava 2001.
48. STÍSKALOVÁ, K. – MIHALÍKOVÁ, L. – KRAJČÍKOVÁ, V.: *Lackov zošit. Pracovný zošit zameraný na vyvodenie, fixáciu a automatizáciu hlásky L*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2004. ISBN 80-85756-82-X 18.
49. Strassmeier, W. : *260 cvičení pro děti raného věku* Praha: Portál, 1996 ISBN 80-85282-87-9
50. SULOVÁ a kol.: *Nauč má správně vyslovovat' (Hlásky c,s,z,dz, č,š,ž,dž)*. Martin: Osveta, 1991
51. SVOBODA P.: *Cvičení pro rozvoj čtení* Praha:Portál 2008. ISBN 978-80-7367-396-3
52. SVOBODA P.: *Zábavná cvičení pro rozvoj čtení* Praha : Portál 2004. ISBN 80-7178-956-9
53. ŠKODOVÁ, E. – JEDLIČKA, I. a kol.: *Klinická logopedie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-546-6
54. TYMICHOVÁ H.: *Nauč mě číst a psát*. Praha: SPN, 1985
55. VARGOVÁ, T.: *Jak se hrášek učil* (Pracovní list pro nácvik orientace) Olomouc: Rubico. ISBN 80-7346-000-9
56. WEAVER, M.: *300 her a cvičení pro úspěšný vstup do školy*. Praha: Portál, 2001
57. ZÁPOTOČNÁ, O. – KOŽÍKOVÁ, Š.: *Rébusová čítanka: Prpgram rozvíjania fonologických schopností*. Bratislava: Kabinet výskumu sociálnej a biologickej komunikácie, SAV, 1994. ISBN 80-900981-4-2
58. ZELINKOVÁ, O.: *Poruchy učení*. Praha:Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7
59. ZELINKOVÁ O.: *Cizí jazyky a specifické poruchy učení*, Havlíčkův Brod: Tobiáš 2006. ISBN 80-7311-02209
60. ZELINKOVÁ, O., REZKOVÁ, V.: *Koncentrace pozornosti /Soubor cvičení pro děti.*, Praha
61. ZELINKOVÁ, O.: *Cvičenia pre dyslektikov I.*, Bratislava: Mayet 2002. ISBN 80-89094-00-7
62. ZELINKOVÁ O.: *Cvičenia pre dyslektikov II.* Bratislava: Mayet 2002. ISBN 80-89094-01-5
63. ZELINKOVÁ O.: *Cvičenia pre dyslektikov III.* Bratislava: Mayet 2002. ISBN 80-89094-02-3
64. ZELINKOVÁ O.: *Cvičenia pre dyslektikov IV.*, Bratislava: Mayet 2002. ISBN 80-89094-03-1
65. ZELINKOVÁ O.: *Cvičenia pre dyslektikov V.* Bratislava: Mayet 2002. ISBN 80-89094-04-X
66. EFETA – odborný časopis pre komplexnú rehabilitáciu ľudí s postihnutím
67. LOGOPAEDICA – zborník Slovenskej asociácie logopédov
68. Detská literatúra

Odporúčané didaktické pomôcky

Svetelné bzučiaky

Vysielačky

Čitateľské tabuľky

Didaktické pomôcky (skladačky, dominá puzzle, pexesá na PE orientáciu, koncentráciu pozornosti, pamäťového a zrakového vnímania, karty na rozvíjanie jazykových schopností,

serialita, protiklady, predložky, slovesá, príčina – následnosť, geometrické tvary, bludiská, obrázkové dominá...)

Kobercové písmenká

Písmenkové bludiská

Rozvíjanie motoriky- motanice, navliekanie šnúrok, guľôčkové labyrinty

Jazyk a reč - obrázkový a metodický materiál na podporu prirodzeného vývinu reči

CD

Odvážny Viliam

Naslouchej a hrej si

Než začne matematika

Detský kútik 1 – 5

Maľovanie pre deti

FONO – program

SPV 2